

Det gæstfri Budapest.

Da Toget rullede ind paa Bane-
gaarden i Budapest, stod der paa Per-
ronen en Række Herrer med høje Hat-
te og med farvede Emblemer i Knap-
hullet. Det var Repræsentanterne for
Regeringen, for Ministerpræsidenten,
for de forskellige Ministerier, for By-
raadet og for Journalistforeningerne.
Disse Herrer omfavnede os, smykkede
os med Emblemer, stak en Bunke Mid-
dagsindbydelser i Haanden paa os og
kørte os i en Bilkorso ned gennem den
brede Andrassystrasse, der var smyk-
ket med Papskjolde og Flag som ved
en Fyrstemodtagelse.

Vi var kommet for at se lidt til
Krigen, men disse venlige Herrer var
meget utilbøjelige til at vise os noget af
den. I de Dage, vi var i Budapest, hale-
de de os ud af Sengen Klokken ni om
Morgenen eller før, og de slap os ikke,
før vi i en sen Nattetime segnede om
af Træthed paa en Midnatskabaret og
energisk forlangte at komme hjem. De
var saa ekszellente Værter, at de ikke
vilde underholde deres Gæster med
noget saa ubehageligt som Krig. Men

de var selv saa opfyldte af deres unge
Hovedstads stolte Pragt og overdaa-
dige Elegance, at de ikke kunde tænke
sig andet, end at det netop var den, vi
var kommet for at beundre. De igno-
rerede, at vi var en Slags Krigskorre-
spondenter, og behandlede os som Som-
merturister eller maaske snarere som
Fyrster, der var kommet inkognito til
Budapest for at more sig.

Efter et hastigt Toilette blev vi in-
troduceret i Selskabet ved en Recep-
tion i Park-Klubben. Det lyder saa
ligefremt, dette: Park-Klubben. Men
den er simpelthen Kontinentets for-
nemste, og Nøglerne til den hedder ur-
gammel Adel eller verdensberømt
Aand; en sjælden Gang kan man luk-
ke sig ind med Rigdom, men da ikke
under 100 Millioner.

Klubbygningen er et Marmorpalads,
Værelserne er Pragtsale og Møblerne
Udstillingsgenstande. Den ene Fløj er
fyldt med Spilleborde til alle Natio-
ners Hasardspil, Baccarat, Poker,
Væddeløb, Roulet ... desværre, siger
en af Stavgæsterne, nu spilles her
mest Bridge. Paa Væggene hænger
nogle Malerier af Æresmedlemmer;
Lenbach har malet Kejser Wilhelm,
Laszlo Edward VII.

Præsidenten for Klubben, Minister

raad v. Jekeljalussy, fører mig hen i
en Krog og viser mig Medlemsproto-
kollen. Paa de hvide Blade finder
man adskillige kronede Hoveder, og
jeg standsede ved den russiske Over-
general Nikolajev Nikolajevitsch.

— Gud bevarer, siger Præsidenten
smilende, Czarens Onkel er et højt
skattet Medlem. I denne Bog ophører
al Splid, og De vil finde Side om Side
en Prins Napoleon og en Prinsesse af
Orléans. Det er kun nedefter, vi sæt-
ter Skel. Her er kun 700 Medlemmer,
og Ballotationen er meget streng; der
forlanges, at to Tredjedele skal kaste
hvide Kugler. Det er derfor hændet,
at vi har akcepteret en Ægtemand,
medens hans Kone ikke slap igennem.
Medlemslisten ejer kun én Jøde; det
er den unge Eugen Rothschild fra
Wien, men han er jo ogsaa Hoved for
et Slags Dynasti.

Det fremgaar af Præsidentens Ord,
at ogsaa Damer kan blive Medlemmer,
og imellem den store Hall's Palmer
træffer vi virkelig et Selskab af for-
nemme Ungarereinder, der føler sig
som hjemme. I Budapesterdamens
Væsen genfinder man Byens Blan-
ding af Okcident og Orient. Det
ædle magyariske Blod giver hende den
stolte, raceagtige Holdning; den raf-

finerede Luksus, den hektiske Liden-
skab holder hende endnu et Aarhun-
drede tilbage; disse sarte og dog stær-
ke Orkidéer hører til ved Marie
Antoinettes Hof; de egner sig kun til
at beundres, til at elskes, og Pariser-
inden vil i deres Stenkulsøjne synes
vulgært emanciperet. Park-Klubbens
kvindelige Medlemmer underholder os
fortrinsvis paa Engelsk, der er blevet
indført sammen med Bridgen som
moderne Salon-Sprog. Det førende
Tidsskrift, *Revue de Hongrie*, der un-
der Krigen er vedblevet at udkomme i
Budapest, trykkes dog bestandig paa
Fransk. Tysk er i Ungarn vedblevet
at være et af de Sprog, som man nø-
digst benytter.

Buda og Pest har gennem Aarhun-
dreder ligget i bestandige Kampe med
Mongoler, med Tyrker, med Østrigere.
For et Halvthundrede Aar siden rakte
de to Byer hinanden Haanden over
Donau, og siden har de faaet Lov at
være i Fred. De har benyttet Tiden
til at smykke Evropas yngste Hoved-
stad med en Samling Marmorbjerge,
som benævnes offentlige Bygninger. I
Fredstid var her Stof til et interes-
sant Turistbrev. Vi føres igennem
Slottets lange Rækker af hvide Sale
der nu ligger og toner stille efter Ek-

koet af Vagtens Trin. I disse overdaa-
dige Rammer er det, Ungarns Magna-
ter plejede at mødes til Hofballer, der
i Ceremoniel og Pragt er uden Mage.
Hver af de Tusind Gæster bærer sin
ungarske Adelsdragt, der igennem
Aarhundreder har været det fornem-
ste Galakostyme i Evropa. Formet af
det kostbareste Pelsværk, Atlask,
Fløj og Guldbrokade, præget af Ma-
ria Theresia og senere af alle de
pragtelskende Herskere, fremtræder
den som en Skønhedsaaabenbaring, og
dens korte Slag, dens vide Ærmer, Ba-
retten og de lange Skaftestøvler med
Sporer slaar dens mest moderne Bæ-
rer til Ridder. Hver Dragt har, selv
uden Smykker, en Værdi af 10,000 Kr.;
de er alle forskellige, hver Familie
har sin Farve, de Fornemste gaar i
gamle Dragter, der kan være syet for
flere Hundrede Aar siden; egentlig
eksisterer der ingen skrevne Regler
for, hvem der har Ret til at trække i
Uniformen, Nobiles faar denne Ret i
Vuggegave, Geni og Aand og Magt
tilkæmper sig den, og den uskrevne
Lov hedder Takt. Selv om Eugen
Rothschild købte sig en Dragt for det
Par Hundrede Millioner, han ejer, vil-
de Aristokratiet le ham ud. Naar jeg
tilføjer, at ved Hofballerne er den ene-

ste Civile De forenede Staters Ge-
samt, vil man faa et Indtryk af To-
nen.

I mange Aar har imidlertid de
kostbare Dragter hængt i Naftaskabe-
ne; de stadige politiske Kampe har
fortørnet Kejser Franz Joseph, og
Slottets 500 Sale, der staar parat til
at modtage ham, har i mange Aar ven-
tæt forgæves. Den østrigske Kejser
bliver i Wien; den ungarske Konge
kommer ikke.

Kun udenfor en enkelt Sidefløj hol-
der Garden stadig Vagt med slebne
Bajonetter. Her vogtes Kongerigets
største Helligdom, Kong Stephans
Guldkrone, hans Scepter og hans
Sværd, der ligger gemt dybt i Kæl-
deren bag Panserhælv og Jerndøre.
En Gang hvert Aar bliver Guld-
sagerne pudset i Overværelse af en
særlig Kommission. En af Grev
Tizzas Sekretærer, der var til Stede,
fortæller mig, at Ceremonien for faa
Dage siden har fundet Sted; Vagten
var den Dag i Galla, alle de Tilstede-
værende i Festsdragt, og den kongelige
Hofguldsmed, der personlig møder
med Pudseskindet, foretog Opera-
tionen i Kjole og Hvidt. Med en saa-
dan Pietet vaages der over disse tu-
sindaargamle Symboler paa det un-

garske Kongerige, at da Kejser Mathias en Gang kom til at bøj Korset paa Kronen skævt, ifølge Sagnet ved at støde dertil med sin lange Næse, saa har ingen senere vovet at rette den tilbage. Den er skæv den Dag i Dag, hvilket man kan se paa alle officielle Segl, paa Stempler, paa Postkasser; selv den Kobberkopi af Kronen, der sidder øverst paa Kirkespirene, ender i et skævt Kors — takket være Mathias's hellige, lange Næse. Kender Historien mon en mere fornem Tradition?

Men videre. Man fører os gennem Parlamentets brogede Haller og Korridorer og Trappepartier. Var Slottet hvidt og fjernt og højtidsfornemt, saa er Parlamentet mangfoldigt og skinnende broget i en blandet gotisk - romersk - byzantisk - maurisk Stil, hvor Farverne straalere og Guldet blænder.

I den ene Hovedfløj ligger Magtaternes Hus, i den anden Parlamentet; her imellem dejlige Vægmalier og pragtfulde Træskærerarbejder er det, at Blækhuse flyver i Luften, mens Politiet tager de Deputerede i Kraven. Det skønneste Rum ligger i Midten af Komplekset i uoverstigelig Ophøjeth imellem de to Fløje. Det

er Kuppelsalen, hvor alle Kunstarters Overdaadighed er sluppet løs. Selve den kolossale Kuppel er indvendig formet som den ungarske Krone (med skæv Top), og under dens gyldne Hvælv var det Mening, at Kongen hvert Aar højtideligt skulde aabne Rigsdagen. Han har dog ikke været der siden Indvielsen.

Og videre gaar det: gennem en Række nye, store Museer, der hver for sig er et nyt Slot. Landbrugsmuseet bestaar derimod af en hel Samling nye gamle Slotte, som man har kopieret rundt i Ungarn og nu efterbygget her. Vi beundrer de nye Broanlæg, de nye Parker, de nye Monumenter og de nye Bade, hvor selve Kilderne med de undergørende Mineralvande rinder direkte ud i Marmorbassinerne. Og man lukker os endelig ind i den zoologiske Have, der skal overgaa endog Hagenbecks, for at vi kan fodre Elefanterne med de hvide Hvedeknopper, som man endnu (ganske vist mod Brødkort) kan faa i Ungarn.

Da vi var naaet saa langt, kørte jeg hen paa det danske Konsulat for at tale lidt om Krigen. Paa mine Spørgsmaal modtog jeg følgende Svar:

„Østrig er et Industriland, Ungarn et Landbrugsland, derfor er det let-

tere at faa Produkterne her i Budapest end i Wien, selv om de der egentlig ikke er dyrere. Nøden er derfor begge Steder omtrent den samme og har samme Karakter.

Alle Varer er steget med 50—100 pCt. Arbejdslønnen er steget i ganske samme Grad, saa Arbejderen mærker ikke Forhøjelsen. Men Middelklassen, Embedsmænd, Funktionærer, Lærere faar kun et Dyrtdstillæg paa 10 pCt. Det er tredje Stand, der sulter.

Ungarsk Hvede kostede før Krigen 25 Kr. pr. 100 Kilo, nu er den officielle Pris 41 Kr. Rug er steget fra 15 til 30, Bacon fra 130 til 700, Fedt fra 150 til 750. Den voldsomme Stigning forklares delvis derved, at de indkaldte Bondesoldater, der før levede paa Landet af Grøntsager, nu ved Hæren kun er henvist til Brød og Kød, samtidig med at Indførslen er taget af. Man har ogsaa troet, at Forhøjelsen skyldtes Jødernes Spekulation; man har beskyldt dem for at have afkøbt Bønderne deres Varer til højeste Pris og i Stedet for at sælge dem videre gemme dem i hemmelige Lagre for at drive Priserne endnu højere i Vejret. Undersøgelserne har dog foreløbig ikke fundet mange skjulte Depoter, men Regeringen har nu udstedt en Lov om, at den vil kunne

ekspropriere til fire Kroner under Maksimalpris ...“

Men vore Værter har Ret i, at det er kedeligt at drøfte Ekspropriation og Maksimalpris, og jeg indhenter Selskabet hos Konditoren. Gerbeauds smaa Kabinetter er i Formiddagstimerne et farvestraalende Drivhus for Byens fornemste Orkidéer. Hans verdensberømte Bagværk er uberørt af Krigen og hans Priser uforandrede; de har altid været Krigspriser. Vi sluger nogle Petit-fours, hvoraf hver Mundfuld koster 2 Kroner, og haster hjem for at foretage en Omklædning til Aftenens Banket, der altid staar i de nationale Farvers Tegn.

Væggene og Bordet er dækket med det ungarske rød-hvid-grønne og Bugapests rød-gule-blaa. Menuen, der er sammensat af alle det ungarske Køkens krydrede Specialiteter, begynder med en pebret Gullasch, som faar En til at nyse, og for hver ny Ret hidses Smagen med nogle Korn Paprika, bestandig mere Paprika, indtil Øjnene løber i Vand. Samtidig fyldes Tokayerglasset stadig af lydløse Slaver, og den hede, søde Vin føles mod den hidsede Gane som Kildevand, mens den i Blodet prikker som flydende Sol-skin.

Henne i et Hjørne af Salen sidder

det bedste Zigøjnerorkester i Verden og blander Træhornets hæse Klange med Strengespillet Vildskab, Fløjtenes ømme Lokken og Violinens Djævelerier. De rykker stadig nærmere, første Violin glider som en Væsel frem og tilbage paa de bløde Tæpper, udvalger sig snart én Gæst, snart en anden, stiller sig bag hans Stol og spiller for ham alene, bøjer sig ned over ham og fylder hans Øre med Musikens forførende Gift. Disse Landevejens vandrede Musikanter, der nu i en Smoking, som ikke passer dem, agerer Orkester, har aldrig lært en Note; men deres Blik hænger ved Førerviolinens Strøg, deres musikalske Instinkt følger den mindste Vibreren i dens Tone. De beruser sig i deres egne Klange, den ene river den anden med, hidser og gejler, indtil de efter Timers uafbrudt Spil befinder sig i en Tilstand af musikalsk Ekstase. I de voksblege Ansigter brænder deres mørke Øjne med en vild Glød, og det glatte, sorte Haar klæber fast i Panden i Febersved. Uden Stands vælter de smeltende Akkorder og de sønderrivende Disharmonier ud i Salen. De krænger deres Sjæl i Musik, det er hele Ungarn, der synger. Vindens Klage for Steppens hviskende Græsstraa, Kildens Vuggevise for de drømmende

Bregner i Skoven og Stormens Hyl for Ørnene i Karpathernes Snedlugter; Kirkeklokkernes Sølvringen i Landsbyens Søndagsfred og de sorte Næters drukne Festlarm og sanseløse Fakkeldans; Magyarens Elskov og Gaasepigens Ulykke og Krigerens Sejrsfanfare, den stolte Rakoczymarsch. Vore Værter nynner med taarefyldte Øjne Ordene til den stille Folkevise, men ved Rakoczymarschen rejser de sig og synger af fuld Hals, mens de hamrer Takten i Bordet.

Det er kun Kafémusik, men det er Virtuoser af Guds Naade, der lever og føler hver Tone, som strømmer fra deres Instrument. Den unge Mester, der spiller første Violin, skælver af Overfølsomhed som et Knippe Nerver. Han har glemt alt omkring sig. Strengene springer, og Buens Hestehaar flosser gennem den tomme Luft; han mærker det ikke. Hans brune, ømme Pigeøjne er bristefærdige af musikalsk Fryd, og da hans Violin endelig tier i et graadkvalt Skrig, raver han som en Drukken ud af Salen.

Moren har gjort sin Pligt, Moren kan gaa. Igennem Aarhundreder var det Zigøjnerens Lod at holde Magyaren vaagen om Natten med sit Spil, at opflamme ham til Fest, at hidse ham til Lidenskab, at akkompagnere hans

Favntag. Vore Spillemand hænger nu slappe over deres Aftensmad, men de har gydt deres Kraft og Livsglæde i Selskabet, hver eneste af Middagsherrerne føler sig ladet som en Leydnerflaske med Musikens Elektricitet, og da Udenrigsministeriets eleganteste Embedsmand foreslaar la tournée des Grand-Ducs igennem Bukarest's berømte Nat, følger alle de nevtrale Storbudger, foryngede, parate til nye Bedrifter.

— — —
Den sidste Formiddag før Afrejsen staar der endelig paa Programmet et Punkt, der har Tilknnytning til Verdenskrigen: vi skal besøge de interne-rede Englændere ved Alag Væddeløbsbane. Der foresvævede os noget om Fangelejr, Barakker, Pigtraad, men en engelsk Journalist, der havde sluttet sig til vor nevtrale Skare, forberedte os paa, at Fanger var hans Landsmænd ikke. Han selv havde boet i Budapest siden Krigens Udbrud, og i Stedet for at sende Telegrammer til England levede han nu af at give engelske Sprogtimer til 5 Kr., hvilket betalte sig bedre end at være Journalist. Han gik nu frit omkring overalt og skulde ikke en Gang melde sig mere til Politiet.

Da vi efter en Times Rejse kom ud

til Væddeløbsbanen, fandt vi de interne-rede Englændere boende familievist i ægte smaa engelske Landgaarde, udstyrede à la Chippendale med Brændeknuderne i Ovn og den tykke sorte Portvin i Glassene, der ventede os paa Bordet. Den berømte Væddeløbsbanes Trænere og Staldpersonale er næsten alle Englændere, de fleste har boet her i en Snes Aar, mange har paa Hestene tjent sig en Formue, og nu har de her i det engelsk udseende Landskab bygget sig engelske Hjem. De er stadig engelske Statsborgere, og det angelsachsiske Præg har de ikke mistet. Deres Nestor, den joviale rødskinnende Mr. John Reeves, ser ud, som om han kommer spadserende lige fra Pickwick-Klubben. Han har boet i Ungarn i 51 Aar, og da jeg deltagende spørger ham om Krigens Ulemper, begynder han at beklage sig over, at han ikke længere kan faa sin gamle Kognak fra Bordeaux.

De „internerede“ Englændere fra Alag rejser ugenert ind til Budapest, hvor man om Aftenen kan finde dem ved Bar'en i Hotel Ritz. Deres daglige Liv imellem de ædle Dyr, der repræsenterer Summer omkring en halv Million (6. Kr.), er ikke væsentligt forandret; der har været Væddeløb, Dagen før vi kom, og flere af Trænerne

er lige vendt hjem fra det store Derby i Wien. Ministerialraaden, under hvem Interneringen af Udlændinge sorterer, siger i fuldt Alvor: „Oppe i Indenrigsministeriet maatte vi telegrafere efter dem; det var dog for flovt, om Fangerne ikke havde været her, naar den nevtrale Presse kom for at hilse paa dem.“

Men Ungarerne behøver ikke at frygte for, at disse engelske Statsborgere skal volde dem Besvær. Deres Papirer og deres Six-pences og deres Sporer er fjendtlige, men i deres Hjerter holder de med det Land, i hvis Banker de har anbragt deres Penge; de er næsten plus royaliste que le roi. Tilsidst overleverede gamle Mr. Reeves højtideligt den nevtrale Presse en Adresse fra samtlige Internerede i Alag, hvorefter de beder meddelt i England, at man behandler dem glimrende i enhver Henseende, idet de samtidig opfordrer deres Landsmænd til at gøre Gengæld overfor internerede Ungarere i Storbritannien.

Ved Afskeden beder Reeves mig om at skrive nogle Ord i hans fremlagte Visitbog; jeg skrev *England for ever!* og jeg er ikke sikker paa, at den gamle Pickwickianer nogen Sinde vil tilgive mig.

Anker Kirkeby.